

ÜCRETLİ ÖĞRETMENLERİN MESLEĞE ADANMIŞLIKLARI*

Mustafa SARIBAŞ¹

Dilek AKÇA²

Ali MEYDAN³

ÖZ

Günümüzde eğitim alanında meydana gelen baş döndürücü teknolojik gelişmeler, altyapı ve fiziki şartlardaki iyileşmelere rağmen kaliteli bir eğitime mesleğe kendini adanmış öğretmenlerin çabaları olmadan ulaşmak oldukça zordur. Türk eğitim sisteminde aynı iş tanımı ile aynı görevleri üstlenen kadro, sözleşmeli ve ücretli şeklinde farklı kadro tanımlarına sahip öğretmenlik uygulamaları bulunmaktadır. Bu çalışmada Türk eğitim sisteminin tartışmalı ve vazgeçilmez unsurlarından biri olan ücretli öğretmenlerin, mesleğe adanmışlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 2018-2019 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilde görev yapan 120 ücretli öğretmene, "Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği" ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 paket programında Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testleri ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda ücretli öğretmenlerin, "çok yüksek düzeyde" mesleğe adanmış oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ölçeğin mesleğe bağlılık, özverili çalışma ve öğrencilere adanma alt boyutlarında da ücretli öğretmenler "çok yüksek düzeyde" mesleğe adanmışlardır. Ücretli öğretmenlerin branşı ve çalıştıkları okul kademeleri mesleğe adanmışlıkları ile anlamlı düzeyde ilişkili iken; cinsiyet, görev yaptıkları yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılları ve ücretli öğretmenlik yaptıkları süre değişkenleri ile anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Çalışma sonucuna göre okul öncesi branşında ve okul öncesi kurumlarında çalışan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları diğer branş ve kurumlarda çalışan ücretli öğretmenlerden daha yüksektir. Mesleğe adanmışlık puanlarının en düşük olduğu grup ise ortaöğretim grubunda yer alan branşlara aittir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleğine adanmışlık, ücretli öğretmenlik, mesleğe bağlılık, özverili çalışma, öğrencilere adanma.

* Bu çalışma II. Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi'nde (KAPSOSBİL 16-18 Aralık 2020) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

¹ Doktora Öğrencisi., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, mustafasari2023@gmail.com.
ORCID No: 0000-0002-7708-3719

² Doktora Öğrencisi., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, dilekkakca@hotmail.com.
ORCID No: 0000-0002-5447-8988

³ Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, alimeydan01@gmail.com.
ORCID No: 0000-0002-1278-096X

DEDICATION OF PAID TEACHERS TO THE PROFESSION

ABSTRACT

Despite the stunning technological developments, infrastructure and physical conditions in the field of education today, it is very difficult to achieve a quality education without the efforts of dedicated teachers. In the Turkish education system, there are different types of teaching practices which have the same job descriptions as permanent, contracted and paid teachers. In this study, it was aimed to examine the dedication of paid teachers, one of the controversial and indispensable elements of the Turkish education system, to the profession in terms of various variables. For this purpose, in the 2018-2019 academic year "Commitment to the Teaching Profession Scale" and personal information form were applied to the 120 paid teachers working in a province in the Central Anatolia Region. The collected data were analyzed using the Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis tests in the SPSS 22 package program. As a result of the study, it is realized that paid teachers were devoted to the profession at "very high level". At the same time, in the sub-dimensions of the scale's commitment to profession, self-sacrificing work, and devotion to students, paid teachers were devoted to the profession at a "very high level". While the branch of wage teachers and the school levels they work in significantly are related to their commitment to the profession, the variables of gender, place of residence, years of graduation from the faculty, and the time they worked as paid teachers did not have any reasonable relation. According to the results of the study, the dedication of paid teachers working in pre-school branches and pre-school institutions to the profession is higher than the paid teachers working in other branches and institutions. The group with the lowest professional commitment scores belongs to the branches in the secondary education group.

Keywords: Commitment to the Teaching Profession, Paid Teaching, Professional Commitment, Selfless Work, Dedication to Students.

1. GİRİŞ

Mesleğe adanmışlık, mesleğin gerekliliklerini yerine getirirken, gönüllü olarak çaba gösterme, özveride bulunma, yaptığı işe kendini vererek odaklanma olarak ifade edilmektedir. Günümüzde meydana gelen bütün baş döndürücü teknolojik gelişmeler, altyapı ve fiziki şartlardaki ilerlemelere rağmen nitelikli bir eğitime mesleğe kendini adanmış öğretmenlerin çabaları olmadan ulaşmak oldukça zordur. Türk milli eğitiminin hedef ve kazanımlarının öğrencilere en iyi şekilde benimsetilmesinde ana rolü, öğrencilerle birebir etkileşim içerisinde, işin mutfağında bulunan öğretmenler oluşturmaktadır. Türk eğitim sisteminin en önemli iş göreni olan öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarının geliştirilerek artırılması için hem bakanlık hem de eğitim sisteminin paydaşları tarafından birçok çalışma yapılmaktadır. Ancak milli eğitim bakanlığı bünyesinde aynı iş tanımını ile aynı görevleri üstlenen kadrolu, sözleşmeli ve ücretli öğretmen şeklinde farklı kadro tanımlarına sahip öğretmenlik uygulamaları bulunmaktadır. Aynı binada aynı ortamda aynı eğitim hizmetlerini gerçekleştirmeye çalışan; farklı statü, farklı maaş, farklı özlük haklarına sahip öğretmen gruplarının bulunması başta mesleğe adanmışlık olmak üzere birçok problemi de beraberinde getirebilmektedir.

Mesleki adanmışlık, çalışanların ortaya koyacakları performansı etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012). Eğitim sisteminin başarısı öğretim programlarında çağın gereklerine göre yapılan güncellemeler dışında bir iş gören olarak öğretmenlerin statüsü ve kadro tanımı fark etmeksizin kanuni görevlerinden daha fazlasını gönüllü olarak yapmasına bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmenliğin kadrolu, sözleşmeli ve ücretli olarak farklı şekillerde istihdam edilmesi genelde ücretlerde eşitsizlik, iş güvencesizliği gibi sorunlara yol açarken özelde iş tatminsizliği, aidiyetsizlik, işe yabancılaşma, öğrenci, veli, öğretmen ve idarecilerle sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır (Polat, 2013).

Öğretmen yetiştirme kadar istihdamı, yani arz talep dengesi de tüm dünyada olduğu kadar Türk eğitim sisteminde de her zaman tartışılan bir konu olmuştur (Çınkır ve Kurum, 2017). Milli Eğitim Bakanlığının 2017 faaliyet raporuna göre 2017 yılında ücretli öğretmen sayısı 78106 olup toplam öğretmen sayısının yaklaşık % 8,64'dür (Kaplan, 2018). Sözleşmeli veya ücretli öğretmenlik sadece Türkiye'ye özgü bir uygulama olmayıp Hindistan, Çin, Nijerya, Kenya, Çek Cumhuriyeti, Şili, Macaristan, Finlandiya, İngiltere, İsveç gibi Asya'dan Afrika'ya, Güney Amerika'dan Avrupa'ya kadar dünyanın değişik ülkelerinde uygulanmaktadır (Duthilleul, 2005; Fyfe, 2007; Bayram, 2009).

Ücretli öğretmenlik, MEB'de çeşitli sebeplerden dolayı norm kadro uygulamalarında kadrolu ve sözleşmeli öğretmen istihdamı yetersiz olduğunda, üniversite mezunu olmak şartıyla ders ücreti karşılığında bir yıl süre ile öğretmen görevlendirilmelerine dayanan bir uygulamadır. Ancak görev süresini bir yıl sürdüren ücretli öğretmen sayısı oldukça azdır. Çünkü KPSS puan üstünlüğüne göre yapılan ücretli öğretmen görevlendirilmelerinde, ücretli öğretmenliğe başlayan adayların eğitim öğretim faaliyetleri devam ederken dönem içinde atamalarının çıkma ve görevi bırakma ihtimalleri oldukça yüksektir. Bunun yanında hiçbir yaptırım olmadığı için, KPSS puanı düşük olan ücretli öğretmenler de genel olarak sınava hazırlanmak için eğitim öğretim yılında ikinci dönem ücretli öğretmenliği bırakabilmektedirler. Ayrıca görev yaptıkları boş kadrolara dönem içinde yapılan atamalar sonucunda da görevlerini bırakmak zorunda kalabilmektedirler. Sayılan bu durumların hepsinde ücretli öğretmenlerin görev sürelerinin süreklilik arz etmemesi, her an görevi bırakacak olma durumunun olması gibi sebeplerden dolayı ücretli öğretmenlerin okula, gruba ve mesleğe besleyecekleri aidiyet ve adanmışlık duygularının tam olarak oluşması da mümkün olmayacaktır. Bunun yanında ücretli öğretmenlerden kadrolu öğretmenler gibi mesleki performans beklenirken, ücret dağılımında bu eşitliğe dikkat edilmemektedir. Sayılan sebeplerden dolayı, eğitim öğretim faaliyetleri devam ederken meydana gelen öğretmen değişiklikleri, öğretim programının kazanımlarının öğrencilere verilmesinde bir takım kopukluklar, aksaklıklar ve sıkıntıları da beraberinde getirecektir.

Okullarda bulunan idareciler, ücretli öğretmenler geçici olduğu için kuruma karşı aidiyet duygusu geliştiremediklerini ve ücretli öğretmen çalışan kurumlarda sağlıklı bir kurum kültürünün oluşmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte veli ve öğrenciler ücretli öğretmenleri gerçek öğretmen gibi

benimsememektedirler (Doğan, Demir ve Turan, 2013). Tuncer (2012), tarafından yapılan araştırmaya göre sözleşmeli ve ücretli öğretmenler; kadrosuz öğretmenlik uygulamalarını “kölelik, mecburiyet, hamallık, haksızlık ve sömürü” gibi olumsuz metaforlarla açıklamışlardır. Ayrıca kadrosuz öğretmenler okul yönetimi ve kadrolu öğretmenlerin kendilerine “nasıl olsa gidecekler” gözüyle baktıklarını, dışlandıklarını, ikinci sınıf muamele gördüklerini belirtmişlerdir. Bayram’ın (2009) yaptığı araştırmaya göre ücretli öğretmenler kendilerinin herkes tarafından ikinci sınıf öğretmen statüsünde görüldüklerini ve geleceğe dair endişeler taşımakta olduklarını ifade etmişlerdir. Ücretli öğretmenler en çok ücretlerin yetersizliğini sorun olarak görmektedir (Öğülmüş, Yıldırım ve Aslan, 2013). Bunun yanında ücretli öğretmenler görevleri sırasında daima süreklilik kaygısı taşımaktadırlar (Yalçın, 2017). Ücretli öğretmenlerin idareci, diğer öğretmenler ve öğrenciler tarafından yeterince kabullenilmemesi; toplumda değer verilmemesi bu genç öğretmenlerin özgüvenlerine büyük zararlar verebilmektedir (Tunç ve Taner, 2020).

Sayılan bütün olumsuzluklara rağmen Türk eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurlarından birini oluşturan ücretli öğretmenlerin genç, dinamik, değişime ve kendini yenilemeye açık olması, öğrenme ve öğretme sürecine aktif olarak katılması, mesleki heyecanın yüksek olması gibi etmenlerden dolayı olumlu yönleri de bulunmaktadır. Ayrıca hâlihazırda MEB 2018 yılında başta azami sürede eğitim öğretim faaliyetlerinde hizmet etmiş olma şartı olmak üzere, belirli şartları taşıyan 5000 ücretli öğretmeni doğrudan kadroya almıştır.

Alanyazında öğretmenlerin örgütsel adanmışlığı ve mesleki aidiyeti ile ilgili yapılan çalışmaların odağını genelde öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmını kadrolu öğretmenlerle yapılan çalışmalar oluşturmakta olup, ücretli öğretmenlerin adanmışlıkları üzerine yapılan çalışmalar oldukça azdır.

Celep’in (1998) yaptığı çalışmaya göre öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları “yüksek” düzeydedir. Atar’ın (2009) çalışmasında, cinsiyet ve kıdem yılı değişkenlerinin öğretmenlerin mesleğe adanma puanlarını anlamlı şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Öztaş’a (2010) göre ilköğretim okullarındaki kadrolu öğretmenler, sözleşmeli ve ücretli öğretmenlere göre, Kadınlar erkeklere göre, ilçe merkezinde çalışanlar köy ve kasabada çalışanlara göre daha olumlu mesleki aidiyet duygusuna sahiptirler.

Ertürk’e (2011) göre öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları “çok yüksek” düzeyde olup, cinsiyet ve okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkeni öğretmenlik mesleğine adanmışlık üzerinde anlamlı bir etki oluştururken; kadrolu, sözleşmeli ve ücretli olarak değişik kadro türlerinde çalışan öğretmenlerin, mesleğe adanmışlık seviyeleri aynı düzeydedir. Turhan, Demirli ve Nazik (2012) tarafından hazırlanan çalışmaya göre sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyleri “yüksek”tir. Ayrıca

araştırmaya göre öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları üzerinde cinsiyet değişkeni anlamlı bir etkiye sahip değildir.

Bozdaş (2013) İlköğretimde çalışan branş ve sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerinin “düşük” olduğunu, sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyleri üzerinde cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığını belirtmiştir. Korkmaz (2014) cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin örgütsel adanmışlık puanlarını anlamlı düzeyde etkilediğini; çalışma yılı fazla olanlarda mesleğe bağlılık duygusunun, az olanlara göre daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Kozikoğlu (2016) aday öğretmenlerin genel olarak mesleğe adanmışlıkları ile mesleğe bağlılık, özverili çalışma ve öğrencilere adanma alt boyutlarında da “yüksek düzeyde” mesleğe adanmış olduklarını belirtmiştir. Altunay’ın (2017) araştırma sonucuna göre ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel adanmışlık düzeyleri “yüksek düzeyde” bulunurken, aynı zamanda örgütsel adanmışlık düzeyleri cinsiyet, mesleki kıdem, kurumda çalışma süresi, branş ve mezun olduğu fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Türk eğitim sisteminde kayda değer sayıda öğrencinin emanet edildiği, öğretmen eksikliğinin yaşandığı okullarda kurtarıcı olarak görülen, çoğu zaman eğitim sisteminin paydaşları tarafından yok sayılan; ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarının incelendiği bu çalışma ile elde edilen bulgular ilgili alana önemli katkı sağlayacaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

1) Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık seviyeleri nedir? Mesleğe adanmışlık seviyeleri alt boyutlara göre değişiklik gösteriyor mu?

2) Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları cinsiyetlerine, branşlarına, çalışılan okul kademesine, görev yapılan yerleşim yerine, fakülteden mezuniyet yılına ve ücretli öğretmenlik yapılan yıla göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?

3) Ücretli öğretmenlerin “mesleğe bağlılık”, “özverili çalışma” ve “öğrencilere adanma” alt boyutlarındaki adanmışlıkları; cinsiyet, branş, çalışılan okul kademesi, görev yapılan yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılı ve görev yapılan ücretli öğretmenlik süresi gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmış olup, bu modelde çeşitli anket teknikleri kullanılarak, hedef grubun belirli özellikleri ölçülerek verilerin toplanması amaçlanır. Bu model, herhangi bir topluluğun özelliklerini ya da bir konuyla ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak için, evrenden örneklemin seçilmesi ile gerçekleştirilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017).

Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılında devlet okullarında çalışan ücretli öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmış olup; gönüllülük esasına göre İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ilde devlet okullarında görev yapan 120 ücretli öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin demografik özellikleri

Değişkenler	Demografik Özellikler	Öğretmen Sayısı (N= 120)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	102	85
	Erkek	18	15
Branş	Okul öncesi	19	15,8
	Sınıf Öğretmeni	12	10
	Ortaokul Branşları	23	19,2
	Ortaöğretim Branşları	11	9,2
	Genel (<i>İngilizce, Resim, Müzik vb.</i>)	46	38,3
	Özel Eğitim	9	7,5

2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren başvuruları e devlet üzerinden alınan ücretli öğretmenlik uygulamasında, görevlendirmeler KPSS puan üstünlüğüne göre yapıldığı için araştırma sahasındaki görevlendirmelerde kadın öğretmen sayısı ile erkek öğretmen sayısı arasında büyük bir dengesizlik oluşmuştur.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık” ölçeği kullanılmış olup ölçekte 20 madde yer almaktadır. Ölçeğin üç alt boyutu bulunmakta olup; ilk sekiz madde “mesleğe bağlılık” boyutunu, sonraki 4 madde “özverili çalışma” boyutunu, son sekiz madde ise “öğrencilere adanma” boyutunu temsil etmektedir. Ölçekte yer alan maddeler “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” aralığında 5’li likert tipiyle ölçülmüştür. Likert türü ölçeklerde yüksek puan, ölçülen yapının yüksek düzeyde olduğunu gösterir (Balci, 2007). Yapılan bu çalışmada kullanılan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,920 bulunmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Toplanan verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile; branşa, çalışılan okul kademesine, görev yapılan yerleşim yerine, fakülteden mezuniyet yılına ve ücretli öğretmenlik yapılan yıla göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal-Wallis testi ile incelenmiş olup Kruskal-Wallis testi çoklu karşılaştırma seçeneği içermediğinden, grupların olası ikilileri Mann-Whitney U testi ile kıyaslanmıştır. Can’a (2017) göre SPSS’te yer alan Kruskal-Wallis testinde ayrıca

çoklu karşılaştırma yapılmadığı için, yine SPSS kullanılacaksa tüm grupların olası ikililerinin Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılması yapılabilir.

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerini belirlemek için öncelikle genel adanmışlık puanı, daha sonra ölçeğin alt boyutlarını oluşturan “mesleğe adanmışlık”, “özverili çalışma” ve “öğrencilere adanma” boyutlarına ait puanların frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Ortaya çıkan değerleri yorumlayabilmek için ölçeği geliştiren Kozikoğlu (2016) tarafından hesaplanan değer aralıkları dikkate alınmıştır. Hesaplanan değer aralıkları şu şekildedir; “1 - 1.79 arası” çok düşük düzeyde, “1.80 - 2.59 arası” düşük düzeyde, “2.60 - 3.39 arası” orta düzeyde, “3.40 - 4.19 arası” yüksek düzeyde, “4.20 - 5.00 arası” çok yüksek düzeyde mesleğe adanmışlığı temsil etmektedir.

3. BULGULAR

3.1. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Seviyeleri Nedir? Mesleğe Adanmışlık Seviyeleri Alt Boyutlara Göre Değişiklik Gösteriyor mu?

Araştırmada kullanılan ölçekte 5’li Likert tipinde 20 madde yer almaktadır. Öğretmenlerin bu ölçekten elde edebilecekleri en düşük mesleğe adanmışlık puanı 20 iken, en yüksek 100’dür. Araştırma sonucunda ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğine verdikleri cevapların genel toplam puanlarının aritmetik ortalaması 92,63 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre ücretli öğretmenlerin, genel olarak “*çok yüksek düzeyde (4,63)*” mesleğe adanmış oldukları tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ve alt boyutlara göre puanları

Mesleğe Adanmışlık Puanı Türü	N	Toplam Puan	$\bar{X}$	Ss
<i>Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık</i>	120	92,63	4,63	8,34
<i>Mesleğe Bağlılık</i>	120	36,75	4,59	4,08
<i>Özverili Çalışma</i>	120	18,55	4,63	1,95
<i>Öğrencilere Adanma</i>	120	37,33	4,66	3,73

Not: “ $\bar{x}$ ” aralık değerleri; 1-1.79 çok düşük, 1.80-2.59 düşük, 2.60-3.39 orta, 3.40-4.19 yüksek, 4.20-5.00 çok yüksek düzeyde olarak tanımlanmıştır.

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları alt boyutlara göre incelendiğinde, “mesleğe bağlılık” alt boyutunda 8 madde yer almakta olup, alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40’tır. “Mesleğe bağlılık” alt boyutunun toplam puanlarının aritmetik ortalaması 36,75 olup, ücretli öğretmenlerin, mesleğe bağlılık boyutunda “*çok yüksek düzeyde (4,59)*” mesleğe adanmış oldukları tespit edilmiştir (Tablo 2).

“Özverili çalışma” alt boyutunda 4 madde yer almakta olup, alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 20’dir. “Özverili çalışma” alt boyutunun aritmetik ortalaması 18,55 olup, ücretli öğretmenlerin, “özverili çalışma” boyutunda “*çok yüksek düzeyde (4,63)*” mesleğe adanmış oldukları tespit edilmiştir (Tablo 2).

“Öğrencilere adanma” alt boyutunda 8 madde yer almakta olup, alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40’tır. “Öğrencilere adanma” alt boyutunun aritmetik ortalaması 37,33 olup, ücretli öğretmenler, öğrencilere adanma boyutunda “*çok yüksek düzeyde (4,66)*” mesleğe adanmış oldukları tespit edilmiştir (Tablo 2).

3.2. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Cinsiyetlerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

102 kadın, 18 erkek toplamda 120 kişilik ücretli öğretmen grubunda öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerini ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre, kadın öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyi puanları ile erkek öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir (U 675,5, $p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Ücretli öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre mesleğe adanmışlık puanları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	102	62,88	6 413,5	675,5	0,065
Erkek	18	47,03	846,5		

3.3. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Branşlara Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin branş dağılımı incelendiğinde en fazla öğretmenin % 38,3 ile İngilizce, din kültürü ve ahlak bilgisi, beden eğitimi gibi bütün eğitim kademelerine derse girebilen genel branş grubu oluşturmaktadır. Bu grubu % 19,2 ile ortaokul branşları takip etmektedir (Tablo 4).

Yapılan araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin branş değişkeninin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Okul öncesi grubunda yer alan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının sıra ortalaması, diğer branş grubundakilere göre daha yüksektir. Mesleğe adanmışlık puanlarının en düşük olduğu grup ortaöğretim grubunda yer alan branşlara aittir. Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının branş değişkenine göre incelemek için yapılan Kruskal Wallis Testine göre p değeri 0,05’ten büyük olmadığı için “grupların ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı fark yoktur” hipotezi kabul edilmediğinden, grupların en az ikisinin ortalamaları arasında fark vardır sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: Ücretli öğretmenlerin branşlarına göre mesleğe adanmışlık puanları

Grup	N	%	Sıra Ortalaması	p
Okul Öncesi	19	15,8	89,68	
Sınıf Öğretmeni	12	10	50,29	0,002
Ortaokul Branşları	23	19,2	53,09	

Ortaöğretim Branşları	11	9,2	44,09
Genel (<i>İngilizce, DKAB, Beden Eğitimi, Resim, Müzik vb.</i>)	46	38,3	58,79
Özel Eğitim	9	7,5	60,22

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının branş değişkenine göre incelenmesi ve gruplar arasındaki farkı ortaya çıkarabilmek için var olan 6 branş grubunun birbirleri ile Mann-Whitney U testi yardımıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Branşlara göre yapılan karşılaştırmaya göre, okul öncesi grubunda bulunan öğretmenlerle, sınıf öğretmeni grubunda yer alan öğretmenler arasında p değeri 0,001 çıkmış olup anlamlı bir fark gözlenmiştir ($p < 0,05$). Okul öncesi grubunda yer alan öğretmenler, sınıf öğretmeni grubunda yer alan öğretmenlere göre daha fazla mesleğe adanmışlık puanına sahiptir. Aynı zamanda okul öncesi grubunda yer alan öğretmenlerle ortaokul branşlarında yer alan öğretmenler ($p = 0,000$), ortaöğretim branşlarında yer alan öğretmenler ($p = 0,000$), genel branşlar grubunda yer alan öğretmenler ($p = 0,000$) ve özel eğitim grubunda yer alan öğretmenlerle ($p = 0,013$) mesleğe adanmışlık yönünden anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak mesleğe adanmışlık puanı için okul öncesi öğretmen grubu ile anlamlı farklılık ortaya çıkan bütün öğretmen gruplarında; okul öncesi öğretmen grubunda yer alan öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları daha yüksektir.

3.4. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Çalışılan Okul Kademesine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin çalıştığı okul kademesi dağılımı incelendiğinde en fazla ücretli öğretmenin % 42,5 ile ortaokulda çalıştığı görülmektedir. Bu grubu % 20,8 ile ortaöğretim kurumları takip etmektedir (Tablo 5).

Yapılan araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin çalıştığı okul kademesinin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır ($p < 0,05$). Okul öncesi kurumlarında çalışan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının sıra ortalaması, diğer branş grubundakilere göre yüksektir. Mesleğe adanmışlık puanlarının en düşük olduğu grup ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere aittir. Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının çalışılan okul kademesi değişkenine göre incelemek için yapılan Kruskal Wallis Testine göre grupların en az ikisinin ortalamaları arasında fark vardır sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Ücretli öğretmenlerin çalışılan okul kademesine göre mesleğe adanmışlık puanları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>p</i>
Okul Öncesi	18	15	87,17	
İlkokul	15	12,5	58,87	
Ortaokul	51	42,5	53,55	0,001
Ortaöğretim	25	20,8	48,78	
RAM	4	3,3	80,63	

Özel Eğitim	7	5,8	76,43
-------------	---	-----	-------

Çalışılan okul kademesine göre yapılan karşılaştırmaya göre, okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenler ile ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenler ile ilkokulda çalışan öğretmenler arasında ortaya çıkan anlamlı farklılık puanı $p=0,010$ iken, okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenler ile ortaokulda çalışan öğretmenler arasında $p=0,000$, okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerle ortaöğretimde çalışan öğretmenler arasında $p=0,000$ 'dir. Okul öncesinde çalışan öğretmenlerle anlamlı farklılığın ortaya çıktığı gruplar arasında en fazla mesleğe adanmışlık puanına sahip olan grup okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlere aittir.

3.5. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Görev Yapılan Yerleşim Yerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yerleri dağılımı incelendiğinde en fazla öğretmenin % 80,8 ile il merkezinde çalıştığı görülmektedir. Bu grubu % 16,7 ile köyler takip etmektedir (Tablo 6).

Yapılan araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yerleri ile mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$). Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarını görev yaptıkları yerleşim yerleri değişkenine göre incelemek için yapılan Kruskal-Wallis testine göre p değeri 0,05'ten büyük olduğu için "grupların ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı fark yoktur" hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Ücretli öğretmenlerin görev yapılan yerleşim yerine göre mesleğe adanmışlık puanları

Grup	N	%	Sıra Ortalaması	p
İl Merkezi	97	80,8	58,84	
İlçe Merkezi	3	2,5	72,5	0,518
Köy	20	16,7	66,75	

3.6. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Fakülten Mezuniyet Yılına Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin fakülten mezuniyet yılları incelendiğinde % 64,2 ile 2015 ve sonrasında mezun olanların büyük bir çoğunluk oluşturduğu görülmüştür (Tablo 7). Bu durum araştırma sahasında ücretli öğretmenlik yapanların büyük bir kısmının yeni mezunlardan oluştuğunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin fakülten mezuniyet yılları ile mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 7: Ücretli öğretmenlerin fakülteden mezuniyet yıllarına göre mesleğe adanmışlık puanları

Grup	N	%	Sıra Ortalaması	p
2000-2005	9	7,5	67,72	
2006-2010	8	6,7	71,06	
2011-2015	26	21,7	57,69	0,692
2015+	77	64,2	59,51	

3.7. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları Ücretli Öğretmenlik Yapılan Yıla Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmaya katılan 120 ücretli öğretmenin büyük bir kısmı (% 56,6) 1 yıl ve daha az sürede ücretli öğretmenlik yapmış olup birçoğu fakülteden mezun olduktan sonra atama beklediği dönemde ücretli öğretmenliğe başvurular oluşturmaktadır.

Araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin, ücretli öğretmenlik yaptıkları yıl değişkeni mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilemediği ortaya çıkmıştır ($p>0,05$) (Tablo 8).

Tablo 8: Ücretli öğretmenlerin ücretli öğretmenlik yaptıkları yıla göre mesleğe adanmışlık puanları

Grup	N	%	Sıra Ortalaması	p
0	7	5,8	55,21	
1	61	50,8	59,30	
2	23	19,2	69,46	
3	16	13,3	52,19	0,175
4	5	4,2	37,80	
5+	8	6,7	79,31	

3.8. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları “Mesleğe Bağlılık” Boyutuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Araştırmada cevabı aranan sorulardan birini, ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutu olan “mesleğe bağlılık” puanları ile cinsiyet, brans, çalışılan okul kademesi, görev yapılan yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılı ile ücretli öğretmen olarak çalışılan yıl değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Sorusu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında problemin çözümüne yönelik Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutunu oluşturan “mesleğe bağlılık” puanları karşılaştırıldığında; 102 Kadın, 18 erkekten oluşan 120 kişilik öğretmen grubunda, Kadınların “mesleğe bağlılık” puanlarının erkeklere göre yüksek olmakla birlikte, iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 9).

Tablo 9: Mesleğe bağlılık boyutunda Mann-Whitney U Testine göre değerlendirilen değişkenler

Değişken	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Cinsiyet	Kadın	102	62,82	6 408	681	0,068
	Erkek	18	47,33	852		

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları “mesleğe bağlılık” boyutuna göre incelenirken ikiden fazla gruba sahip olan değişkenler Kruskal-Wallis testiyle değerlendirilmiştir. Bu teste göre okul öncesi branşında yer alan öğretmenler ile diğer branş grubunda yer alan bütün öğretmenler (sınıf öğretmeni, ortaokul branşları, ortaöğretim branşları, genel branşlar ve özel eğitim) arasında “mesleğe bağlılık” boyutunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Okul öncesi branşı ile sınıf öğretmeni branşı arasında $p=0,005$, okul öncesi branşı ile ortaokul branşları arasında $p=0,001$, okul öncesi branşı ile ortaöğretim branşları arasında $p=0,000$, okul öncesi branş ile genel branşlar arasında $p=0,000$, okul öncesi branş ile özel eğitim branşları arasında $p=0,047$ şeklinde oluşmuştur. “Mesleğe bağlılık” boyutuna göre en fazla ortalamaya okul öncesi branşında çalışan ücretli öğretmenler sahiptir (Tablo 10).

Tablo 10: Mesleğe bağlılık boyutunda Kruskal-Wallis Testine göre değerlendirilen değişkenler

Değişken	Grup	N	Sıra Ortalaması	P
Branş	Okul Öncesi	1	87,68	0,004
	Sınıf Öğretmeni	9	57,79	
	Ortaokul Branşları	1	55,35	
		2	55,35	
	Ortaöğretim Branşları	1	49,36	
		1	49,36	
	Genel (İngilizce, DKAB, Beden Eğitimi, Resim, Müzik vb.)	2	53,40	
Özel Eğitim	0	69,78		
Çalışılan Okul Kademesi	Okul öncesi	3	85,89	0,003
	İlkokul	1	85,89	
		8	85,89	
	Ortaokul	1	66,63	
		5	66,63	
	Ortaöğretim	5	53,11	
		1	53,11	
RAM	2	48,76		
Görev Yapılan Yerleşim Yeri	Özel Eğitim	5	70,25	0,461
	İl Merkezi	4	72,29	
	İlçe Merkezi	7	72,29	
		9	58,73	
Fakülteden Mezuniyet Yılı	Köy	7	74,00	0,461
	0	67,05		
	2000-2005	9	70,78	0,564

	2006-2010	8	68	
	2011-2015	2	63,27	
	2015+	6		
	0	7	57,58	
	1	7	56,29	
	1	6		
	1	1	58,10	
Ücretli Öğretmenlik Yapılan Yıl	2	2		0,188
	3	3	71,09	
	3	1		
	4	6	52,38	
	4	5	43,60	
	5+	8	78,88	

Ücretli öğretmenlerin görev yaptığı okul kademesi, “mesleğe bağlılık” boyutunda öğretmenlik mesleğine adanmışlık puanını anlamlı bir şekilde etkileyerek, gruplar arasında anlamlı bir fark oluşturmuştur. Okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerle ortaokulda çalışan öğretmenler ($p=0,000$), okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerle ortaöğretimde çalışan öğretmenler ($p=0,000$) arasında “mesleğe bağlılık” boyutunda anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Çalışılan okul kademesine göre “mesleğe bağlılık” boyutunda en fazla mesleğe adanmış okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerde görülürken, en az ortaöğretimde çalışan öğretmenlerde görülmektedir (Tablo 10). Bununla birlikte görev yapılan yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılı ve ücretli öğretmenlik yapılan süre değişkenleri “mesleğe bağlılık” alt boyutunu anlamlı şekilde etkilememiştir.

3.9. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları “Özverili Çalışma” Boyutuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutu olan “özverili çalışma” puanları ile cinsiyet, branş, çalışılan okul kademesi, görev yapılan yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılı ile ücretli öğretmen olarak çalışılan yıl değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında problemin çözümüne yönelik Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutunu oluşturan “özverili çalışma” puanları karşılaştırıldığında; 102 Kadın, 18 erkekten oluşan 120 kişilik öğretmen grubunda, iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 11).

Tablo 11: Özverili çalışma boyutunda Mann-Whitney U Testine göre değerlendirilen değişkenler

<i>Değişken</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Cinsiyet	Kadın	102	62,34	6 358,5	730,5	0,130
	Erkek	18	50,08	901,5		

Kruskal-Wallis testine göre değerlendirilen değişkenlerden ücretli öğretmenlerin branşı ve çalışılan okul kademeleri “özverili çalışma” alt boyutunu anlamlı bir şekilde etkilemektedir (Tablo 12). Ücretli öğretmenlerin branşları içerisinde okul öncesi branşında yer alan öğretmenlerle diğer bütün branşlar arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır.

Tablo 12: Özverili çalışma boyutunda Kruskal-Wallis Testine göre değerlendirilen değişkenler

Değişken	Grup	N	Sıra Ortalaması	p
Branş	Okul Öncesi	19	83,13	0,004
	Sınıf Öğretmeni	12	36,96	
	Ortaokul Branşları	23	55,98	
	Ortaöğretim Branşları	11	47,45	
	Genel (İngilizce, DKAB, Beden Eğitimi, Resim, Müzik vb.)	20	62,23	
	Özel Eğitim	3	58,78	
Çalışılan Okul Kademesi	Okul öncesi	18	83,64	0,004
	İlkokul	15	48,23	
	Ortaokul	51	55,73	
	Ortaöğretim	25	54,32	
	RAM	4	87,5	
	Özel Eğitim	7	68,71	
Görev Yapılan Yerleşim Yeri	İl Merkezi	97	59,28	0,68
	İlçe Merkezi	3	68,33	
	Köy	20	65,23	
Fakülte'den Mezuniyet Yılı	2000-2005	9	66,67	0,563
	2006-2010	8	68,38	
	2011-2015	26	53,79	
	2015+	77	61,23	
	0	7	62,86	
Ücretli Öğretmenlik Yapılan Yıl	1	61	59,93	0,133
	2	23	64,02	
	3	16	53,66	
	4	5	34,3	
	5+	8	82,75	

Bununla birlikte “özverili çalışma” alt boyutunu anlamlı bir şekilde etkileyen, çalışılan okul kademesinde okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerle ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır.

3.10. Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlık Puanları “Öğrencilere Adanma” Boyutuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösteriyor Mu?

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutu olan “öğrencilere adanma” puanları ile cinsiyet, branş, çalışılan okul kademesi, görev yapılan yerleşim yeri, fakülteden mezuniyet yılı ile ücretli öğretmen olarak çalışılan yıl değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında problemin çözümüne yönelik Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinin alt boyutunu oluşturan “öğrencilere adanma” puanları karşılaştırıldığında; 102 Kadın, 18 erkekten oluşan 120 kişilik öğretmen grubunda, “öğrencilere adanma” puanlarında iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 13).

Tablo 13: Öğrencilere adanma boyutunda Mann-Whitney U Testine göre değerlendirilen değişkenler

Değişken	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Cinsiyet	Kadın	102	62,66	6 318,5	697,5	0,079
	Erkek	18	48,25	868,5		

Kruskal-Wallis testine göre değerlendirilen değişkenlerden ücretli öğretmenlerin branşı ve çalışılan okul kademeleri “öğrencilere adanma” alt boyutunu anlamlı bir şekilde etkilemektedir (Tablo 14). Ücretli öğretmenlerin branşları içerisinde okul öncesi branşında yer alan öğretmenlerle diğer bütün branşlar arasında anlamlı farklar bulunduğunu ortaya çıkmıştır.

Tablo 14: Öğrencilere adanma boyutunda Kruskal-Wallis Testine göre değerlendirilen değişkenler

Değişken	Grup	N	Sıra Ortalaması	p
Branş	Okul Öncesi	19	83,42	0,003
	Sınıf Öğretmeni	12	51,79	
	Ortaokul Branşları	23	52,89	
	Ortaöğretim Branşları	11	38,18	
	Genel (İngilizce, DKAB, Beden Eğitimi, Resim, Müzik vb.)	20	63,13	
	Özel Eğitim	3	54,94	
	Okul öncesi	18	81,28	
Çalışılan Okul Kademesi	İlkokul	15	54,5	0,004
	Ortaokul	51	56,42	
	Ortaöğretim	25	48,28	
	RAM	4	89	
	Özel Eğitim	7	77	
Görev Yapılan Yerleşim Yeri	İl Merkezi	97	59,45	0,75
	İlçe Merkezi	3	68,17	
	Köy	20	64,45	

Fakülteden Mezuniyet Yılı	2000-2005	9	63,83	0,743
	2006-2010	8	68,75	
	2011-2015	26	55,6	
	2015+	77	60,18	
Ücretli Öğretmenlik Yapılan Yıl	0	7	44,14	0,178
	1	61	60,5	
	2	23	68,59	
	3	16	54,84	
	4	5	39,9	
	5+	8	75,75	

Bununla birlikte “öğrencilere adanma” alt boyutunu anlamlı bir şekilde etkileyen, çalışılan okul kademesinde okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenlerle ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerini ortaya koymak için yapılan bu araştırma sonucuna göre ücretli öğretmenlerin, genel olarak “çok yüksek düzeyde (4,63)” mesleğe adanmış oldukları tespit edilmiştir. Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları ölçeğin alt boyutlara göre incelendiğinde; mesleğe bağlılık boyutunda “çok yüksek düzeyde (4,59)”, özverili çalışma boyutunda “çok yüksek düzeyde (4,63)”, öğrencilere adanma boyutunda “çok yüksek düzeyde (4,66)” mesleğe adanmış oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Çıkan bu sonuç Celep (1998), Ertürk (2011), Turhan vd.(2012), Kozikoğlu (2016) ve Altunay (2017) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik gösterirken; Bozdaş (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Ücretli öğretmenlerin “öğrencilere adanma” boyutundaki adanmışlıkları diğer alt boyutlardan daha yüksektir. Kozikoğlu (2016) tarafından mesleğinin ilk yılında olan öğretmenlere yapılan araştırmada; mesleğe adanmışlık ve üç alt boyuttaki adanmışlıklar “yüksek” düzeyde çıkmıştır. Bu sonuç ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarının, mesleğinin ilk yılında olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu durum araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerin büyük bir kısmının yeni mezunlardan olması, yeni mezun olmanın verdiği mesleki heyecanın yüksekliğinden ve kadrolu atanma ihtimallerinin yüksek olmasından kaynaklanmış olabilir. Genç öğretmen adayları olan ücretli öğretmenlerin çok yüksek düzeyde çıkan mesleğe adanmışlıklarını yitirmeden sürdürebilmeleri için, ücretlerinde ve özlük haklarında iyileştirilmeler yapılmalıdır. Tuncer (2012) tarafından yapılan çalışmada ücretli öğretmenlik yapma nedeninin en başında “para kazanma gerekliliği” gelmektedir. Bunun yanında ücretli öğretmenlerin en büyük kaygılarından biri olan iş güvencesizliğini kısmen de ortadan kaldırabilmek için, ücretli öğretmen

görevlendirmeleri en az bir yıl süre ile yapılmalı ki gerek ücretli öğretmenler gerekse öğrenciler de oluşacak kaygılar ortadan kaldırılmalıdır.

Araştırma sonucuna göre ücretli öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmış olup, bu durum mesleğe adanmışlık düzeyinde cinsiyetin belirleyici bir unsur olmadığını, hem kadın hem de erkek öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini aynı oranda kabullendiklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuç aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin belli bir cinsiyetle özdeşleştirilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Çıkan bu sonuç Atar (2009), Öztaş (2010), Turhan vd.(2012) ve Bozdaş (2013) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik gösterirken, Ertürk (2011), Korkmaz (2014) ve Altunay (2017) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin branş değişkeninin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Okul öncesi branşında yer alan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının sıra ortalaması, diğer branş grubundakilere göre yüksek olmakla birlikte mesleğe adanmışlık puanlarının en düşük olduğu grup ortaöğretim grubunda yer alan branşlara aittir. Okul öncesi branşında yer alan öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları ile sınıf öğretmenleri, ortaokul branşları, ortaöğretim branşları, genel branşlar ve özel eğitim branşlarında yer alan öğretmenler arasında anlamlı düzeyde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Çıkan bu sonuç Altunay (2017) ve Bozdaş (2013) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik gösterirken, Öztaş (2010) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. En düşük adanmışlığın yaşandığı ortaöğretim branşlarında, ücretli öğretmenlik yapılan kurumlarda görev yapan tecrübeli öğretmenlerin ücretli öğretmenlere okulun işleyişi, sınıfların düzeni, öğrenci özellikleri vb unsurlarda verecekleri bilgiler ve ipuçları hayati önem taşımaktadır. Bu kurumlarda ücretli öğretmenlere yapılan her türlü oryantasyon ve yardım ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarını, hizmet kalitelerini arttıracaktır. Aksi takdirde ücretli öğretmenlerin bu ilk deneyimlerinde karşılaşacakları sorunlar genç öğretmen adaylarının gelecekteki mesleki çalışmalarını olumsuz bir şekilde etkileyebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kendilerine ait sınıflarda, aynı öğrencilerle etkinlik temelli olarak uzun süre eğitim yapmaları, onların mekâna ve öğrencilere bağlılıklarını arttırarak, mesleğe adanmışlıklarını da olumlu yönde etkilemiş olabilir. Ortaöğretimde ise öğretmenlerin müfredat yetiştirme ve sınav baskısı ile daha fazla sınıfta daha hızlı ders işleme mecbur kalması mesleğe adanmışlığı olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Örneğin ortaöğretimde 9 ve 10 sınıflara dersi olan fizik, kimya, biyoloji, tarih, coğrafya gibi kültür dersleri öğretmenleri haftalık 30 saatlik dersleri olduğu takdirde 15 farklı sınıfa derse girmektedir ki, bu durum öğretmenin öğrencileri tanımasını da zorlaştıracaktır. Aynı zamanda ortaöğretim ergenlikten delikanlılığa geçiş evresi olduğu için hem öğrenci özelinde hem de sınıf genelinde ortaya çıkan değişkenlerin fazlalığı da ilk öğretmenlik deneyimleri olan ücretli öğretmenlerin derslere hakim olmasını ve sınıf yönetimini zorlaştıracığı için ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlığını olumsuz yönde etkilemiş

olabilir. Yalçın (2017) ve Polat'ın (2013) da belirttiği gibi ücretli öğretmenler sınıf içinde bilgi ve yaklaşım eksikliği ile ciddiye alınmama, dinlenmeme gibi sıkıntılar yaşayabilmektedir. Bundan dolayı ücretli öğretmenlere etkili sınıf yönetimi, öğretme süreçleri ile ilgili eğitim öğretim yılı başında hizmet içi eğitimler verilerek sınıf içinde karşılaşılabilecekleri durumlar hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Her ne kadar bahsedilen konular öğretmenlik lisans programlarında okutuluyor olsa da pedagojik bilgiyle pratik bilgi birleştirilmelidir.

Yapılan araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin çalıştığı okul kademesinin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Okul öncesi kurumlarında çalışan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanlarının sıra ortalaması, diğer kurumlarda çalışanlara göre yüksek olmakla birlikte mesleğe adanmışlık puanlarının en düşük olduğu grup ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere aittir. Okul öncesi kurumlarında çalışan öğretmenler ile ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleğe adanmışlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bağımsız olarak faaliyet gösteren okul öncesi kurumlarında yapılan eğitim öğretim faaliyetleri karşılığında öğrencilerden belli miktarda alınan aylık aidatlar bu kurumları ekonomik olarak geliştirerek bağımsız hale getirmiştir. Ortaya çıkan ekonomik bağımsızlık burada çalışan öğretmenlerin yapacağı etkinliklerde kullanacakları malzeme teminini ve etkinlikleri çeşitlendirmeyi kolaylaştırdığı için mesleğe adanmışlıklarını arttırmış olabilir. Mesleğe adanmışlık puanı en düşük ortaöğretim kurumlarında çalışan ücretli öğretmenlere aittir. Bu kurumlarda gerek okul idarecilerinin gerekse kadrolu öğretmenlerin ücretli öğretmenlerle kuracakları olumlu ilişkiler ve yaklaşımlar ücretli öğretmenlerin kuruma ve ortama ısınmalarını sağlayarak mesleğe adanmışlıklarını arttıracaktır. Ortaya çıkan olumlu gelişmeler kurum kültürünün gelişmesine de katkı da bulunacaktır.

Araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yerleri mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilemediği ortaya çıkmıştır. İl merkezinde çalışan ücretli öğretmenlerin ulaşım sorunu bulunmamakla birlikte çalıştıkları sınıfların mevcutları köylere göre kalabalık olabilmektedir. Bununla birlikte il merkezi dışında çalışan ücretli öğretmenlerin genelde günlük gidiş geliş yapılan ancak sınıf mevcutlarının az olduğu yerleşim yerlerinde çalışıyor olmaları, görevlerini daha kolay yapmalarına imkan verdiği için; görev yapılan yerleşim yerlerinin olumlu olumsuz yönlerinin dengelendiğini ortaya koymaktadır. Bu durum görev yapılan yerleşim yerlerinin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilemesini de engellemiş olabilir. Çıkan bu sonuç Korkmaz (2014) tarafından yapılan çalışmayla benzerlik gösterirken, Öztaş (2010) ve Ertürk (2011) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmaya göre ücretli öğretmenlerin fakülteden mezuniyet yılları ile ücretli öğretmenlik yaptıkları yıl değişkenlerinin mesleğe adanmışlık puanlarını anlamlı bir şekilde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Çıkan bu

sonuç Atar (2009) tarafından yapılan çalışmayla benzerlik gösterirken, Altunay (2017) ve Korkmaz (2014) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Bozdaş'a (2013) göre ise ilköğretimde çalışan sınıf öğretmenlerinin mesleki adanmışlık düzeyi hizmet yılına göre anlamlı düzeyde değişirken, branş öğretmenlerinin ki değişmemektedir.

Ölçeğin “mesleğe bağlılık”, “özverili çalışma” ve “öğrencilere adanma” alt boyutlarında cinsiyetin, görev yapılan yerleşim yerinin, fakülteden mezuniyet yılının ve ücretli öğretmen olarak çalıştıkları sürelerin ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları üzerinde anlamlı etkileri tespit edilmemiştir. Bununla birlikte her üç alt boyutta branş ve çalışılan okul kademelerinin mesleğe adanmışlık üzerinde anlamlı etkileri ortaya çıkmış olup okul öncesi branşında ve okul öncesi kurumlarında çalışan ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları diğer branş ve kurumlarda çalışan ücretli öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Atar, G. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin örgütsel adanmışlıkları ile müdürlerin liderlik davranışlarının algılamaları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Altunay, E. (2017). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel güven ve adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 213, 37-66.

Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bayram, G. (2009). *Öğretmenlerin istihdam biçimi farklılıkları ve yarattığı sorunlar: Ankara'da çalışan ücretli ve sözleşmeli öğretmenlerin görüşlerine dayalı bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bozdaş, Ş. (2013). *Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık düzeyleri ile değerler eğitimi uygulama düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.

Celep, C. (1998) Eğitim örgütlerinde öğretmenlerin örgütsel adanmışlığı. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5236/1391> adresinden edinilmiştir.

Çınkır, Ş., Kurum, G. (2017). Atanmak ya da atanamamak: ücretli öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (3), 9-35.

Duthilleul, Y. (2005). *Lessons Learnt in the Use of 'contract teachers', Synthesis Report*. International Institute of Educational Planning, UNESCO, Paris.

Doğan, S., Demir, S.B. ve Turan, N. (2013). Ücretli öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (12), 371-390.

Ertürk, E. (2011). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki örgütsel adalet algısı ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.

Fyfe, A. (2007). *The Use of contract Teachers in Developing Countries: Trends and Impact*. ILO Working Paper (W. P. 252), Geneva.

Kaplan, P. (2019, 5 Mart). Ücretli öğretmen sayısı artıyor. *MebPersonel.com*. <http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamaları/ucretli-ogretmen-sayisi-artiyor-h221084.html> adresinden edinilmiştir.

Korkmaz, H. (2014). *Ortaöğretim devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin yabancılaşma düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kozikoğlu, İ. (2016). *Öğretimin ilk yılı: mesleğin ilk yılındaki öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler, hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ve mesleğe adanmışlıkları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Kozikoğlu, İ., Senemoğlu, N. (2018). Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 15 (4), 2614-2625.

Öğülmüş, K., Yıldırım, N., ve Aslan, G. (2013). Ücretli öğretmenlerin görevlerini yaparken karşılaştıkları sorunlar ve ücretli öğretmenlik uygulamasının okul yöneticilerince değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 12 (4), 1086-1099.

Öztaş, S.(2010). *Kadrolu, sözleşmeli ve ücretli statüye göre öğretmenlerin mesleki aidiyet duygusunun değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Polat, S. (2013). Ücretli öğretmenlik istihdamının yarattığı sorunlar üzerine nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 67-88.

Tuncer, M. (2012). Türkiye'deki kadrosuz öğretmen istihdamının kadrosuz istihdam edilen öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (3), 797-818.

Tunç, B. ve Taner, S. G. (2020). Kamusal Eğitim Ve Eğitim Hakkı Bağlamında Ücretli Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi. *Journal Of Advanced Education Studies*, 2 (1), 22-44.

Turhan, M., Demirli, C. ve Nazik, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler: Elazığ örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 179-192.

Yalçın, D. (2017). Ücretli öğretmenlik uygulamasının öğrencilerin matematik dersine karşı tutumuna etkisinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 03 (01), 1-11.